

G CONSELLERIA
O SERVEIS SOCIALS
I I COOPERACIÓ
B DIRECCIÓ GENERAL
/ PLANIFICACIÓ
I SERVEIS SOCIALS

INFORME SOBRE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ, 2016

LA GESTIÓ DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ A LES ILLES BALEARS (2016)

1. La normativa de la renda mínima a les Balears. Anàlisi comparativa amb altres comunitats autònomes

Les normatives autonòmiques sobre la renda mínima d'inserció tracten de recollir les directrius o les recomanacions plantejades en els plans regionals d'inclusió social respectius, ajustats al Pla Nacional d'Acció per a la Inclusió Social 2013-2016 (PNAin).

A les Illes Balears la renda mínima es regula mitjançant el Decret 117/2001, de 28 de setembre. Tot i que la comunitat autònoma no té un pla d'inclusió autonòmic, l'Estatut d'autonomia, en l'**article 21, "Pobresa i inserció social"**, recull l'obligatorietat dels poders públics de les Illes Balears de "garantir el dret dels ciutadans de les Illes Balears en estat de necessitat a la solidaritat i a una renda mínima d'inserció en els termes prevists en la llei".

Així doncs, en la jerarquia protectora, el darrer lloc de la xarxa està ocupat per les rendes mínimes d'inserció de les comunitats autònomes, les quals, en general, garanteixen un nivell molt inferior als nivells de pobresa relativa.

Els programes de rendes mínimes d'inserció, com a part del Sistema Públic de Serveis Socials, són una competència exclusiva de les comunitats autònomes, a l'empara del que estableix la Constitució espanyola.

1.1. Els requisits d'accés

Des de la implantació de la renda mínima d'inserció (RMI), la normativa balear s'ha anat ajustant amb la finalitat d'intensificar-ne l'eficàcia. Una part important de les reformes estan relacionades amb la flexibilització dels requisits d'accés, la qual cosa ha permès estendre la cobertura a situacions que abans en quedaven excloses.

A les Illes Balears, l'RMI és una prestació de caràcter personal, encara que destinada al conjunt de la unitat familiar; per tant, els requisits també són bàsicament de caràcter personal. La comparació amb la normativa de les distintes comunitats autònomes reflecteix que aquesta és una característica general.

Aquests programes, que reben denominacions distintes i tenen diferents formes d'accés, requisits, durada o quantia segons cada administració, tenen en comú que estan destinats a persones o famílies a les quals manquen recursos econòmics suficients per atendre les seves necessitats bàsiques i els proporcionen els mitjans necessaris per cobrir aquesta mancança, juntament amb un procés d'intervenció social que, en alguns casos, es vincula amb la inserció laboral.

La totalitat de les normes autonòmiques vigents en matèria d'ingressos mínims d'inserció subordinen l'obtenció de la prestació a una condició de residència prèvia i continuada en els territoris respectius. La regla més estesa és la d'exigir un any d'antiguitat en la residència. Només les Illes Balears i Galícia minimitzen aquesta condició, atès que redueixen el temps exigít a sis mesos.

QUADRE 1. Requisits de naturalesa administrativa (2015)

<i>Comunitat autònoma</i>	<i>Persona beneficiària</i>	<i>Temps de constitució de la unitat familiar</i>	<i>Empadronament</i>	<i>Temps de residència</i>	<i>Edat mínima</i>
Andalusia	Unitat familiar	12 mesos	12 mesos	12 mesos	25 anys
Aragó	Titular	No s'exigeix	12 mesos	12 mesos	18 anys, o menors d'edat amb càrregues familiars o persones amb grau de discapacitat
Astúries	Unitat de convivència	6 mesos	Estar empadronat	24 mesos	25 anys, o persones entre 18 i 25 anys en situació d'orfandat absoluta, amb un grau de discapacitat igual o superior al 45 %, amb persones dependents o menors a càrrec seu, amb una relació afectiva permanent, víctimes de violència domèstica, o que han conclòs l'estada en institucions tutelars o centres de menors infractors o institucions penitenciàries
Illes Balears	Titular	6 mesos	Estar empadronat	6 mesos	25 anys, o persones en procés de desinstitucionalització amb menors o persones en situació de discapacitat a càrrec seu, que hagin sofert maltractament —situació d'orfandat—
Canàries	Titular	No s'exigeix	6 mesos	36 mesos	25 anys
Cantàbria	Unitat perceptora	No s'exigeix	12 mesos	12 mesos	Entre 23 i 65 anys, o més grans de 18 anys en situació d'orfandat absoluta o amb menors o persones dependents legalment reconegudes a càrrec seu, o més grans de 65 anys amb menors o persones

					dependents legalment reconegudes a càrrec seu
Castella-la Manxa	Unitat familiar	12 mesos	24 mesos	24 mesos	25 anys, o 18 anys amb menors a càrrec
Castella i Lleó	Titular / Unitat familiar o de convivència	No s'exigeix	12 mesos per al titular; a la resta no s'exigeix període de carència	12 mesos per al titular; a la resta no s'exigeix període de carència	Entre 25 anys i l'edat que permeti l'accés a prestacions contributives o no contributives
Catalunya	Titular / Unitat familiar	12 mesos	Estar empadronat	24 mesos	25 anys, o 18 anys amb càrregues familiars
Extremadura	Titular / Unitat familiar o de convivència	No s'exigeix	12 mesos	12 mesos	25 anys, amb excepcions
Galícia	Unitat de convivència	No s'exigeix	6 mesos	6 mesos	25 anys, amb excepcions
La Rioja (1)	Titular / Unitat de convivència	12 mesos	12 mesos	12 mesos	25 anys, o persones entre 16 i 25 anys amb menors o persones amb discapacitat a càrrec seu, o orfes de pare i mare
Madrid	Unitat de convivència	6 mesos	12 mesos	12 mesos	25 anys, o persones de menys de 25 anys amb menors o persones amb discapacitat a càrrec seu
Múrcia	Unitat de convivència	No s'exigeix	12 mesos	5 anys	25 anys, o persones de menys de 25 anys amb menors o persones amb discapacitat a càrrec seu
Navarra	Unitat familiar	No s'exigeix	Estar empadronat	24 mesos	18 anys
País Basc	Unitat de convivència	12 mesos	12 mesos	12 mesos	23 anys
Comunitat Valenciana	Titular / Unitat familiar o de convivència	24 mesos	24 mesos	24 mesos	25 anys, o persones entre 18 i 24 anys amb menors o persones amb discapacitat a càrrec seu o que hagin estat subjectes al sistema de protecció i al sistema judicial de reforma, i dones embarassades de menys de 25 anys que no viuen dins la unitat familiar

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. Informe sobre rendes mínimes d'inserció (2015).

(1) Ingress mínim d'inserció i ajudes d'inclusió social.

Per ser persona beneficiària de la prestació es requereix una edat mínima. Gairebé totes les comunitats autònomes, a excepció de Cantàbria, Aragó i el País Basc, exigeixen que la persona titular del dret tengui, com a mínim, 25 anys¹, si bé hi ha la possibilitat de rebaixar aquest límit per raons socioeconòmiques varies (a les Illes Balears, es consideren, entre altres qüestions, l'elevada taxa d'abandonament educatiu, l'emancipació primerenca dels joves, etc.).

Malgrat que, durant els anys de crisi econòmica, els canvis recents en la legislació han restringit els requisits d'accés, per als anys 2014 i 2015, les dades demostren una tendència a la inversa en algunes comunitats autònomes. Així, per a l'any 2015, Navarra ha modificat els requisits d'accés a les prestacions rebaixant-ne l'edat mínima, el País Basc ha reduït els mesos exigits de residència i empadronament; d'altra banda, la Comunitat Valenciana ha fixat un temps mínim de constitució de la unitat familiar i de temps de residència que abans no estipulava.

1.2. Les obligacions explícites de les persones titulars de la prestació

Les Illes Balears, igual que la majoria dels programes d'altres comunitats autònomes, estableixen l'obligació de destinar els diners percebuts a cobrir les necessitats bàsiques dels membres de la llar, així com de comunicar les variacions que es produeixen en la situació personal o patrimonial. Així mateix, obliguen la persona beneficiària a recórrer prèviament a alguna alternativa possible abans de sol·licitar l'RMI.

A les Illes Balears no és una obligació reintegrar els cobraments indeguts, com tampoc no ho és col·laborar amb l'Administració, que és la prescripció general de la majoria de comunitats autònomes.

La normativa de les Illes Balears recull la prohibició de rebutjar ofertes d'ocupació adequades, però no la prohibició de mendicar ni l'obligació d'escolaritzar els fills en edat escolar.

D'altra banda, totes les comunitats autònomes imposen a la persona destinatària l'obligació de subscriure un "compromís d'inserció" per a la realització d'activitats de promoció personal i socioprofessional.

¹ També s'hi inclouen les persones de menys de 25 anys amb càrregues familiars amb algunes particularitats, com són les persones en procés de desinstitucionalització, amb menors o persones en situació de discapacitat al seu càrrec, en situació d'orfanat o que hagin sofert maltractaments.

1.3. Els ingressos garantits

El quadre següent reflecteix que la quantia de les prestacions fluctua de manera notable al llarg del territori estatal. Les Illes Balears pertanyen al grup de regions on la quantia de les prestacions és de les altes (de les disset comunitats autònomes, és la sisena amb la prestació més alta). En aquest quadre, es reflecteixen les dades relatives a 2015, amb l'objectiu de poder fer una anàlisi comparativa per comunitats autònomes. A les Illes Balears², l'any 2015, l'import de la prestació bàsica mensual era de 429,20 €.

QUADRE 2. Ingressos garantits l'any 2015 segons la comunitat autònoma³

Comunitats autònomes	Quantitat econòmica titular	(%) SMI 648,60 €	(%) IPREM 532,51 €
Andalusia	402,13 €	62,00%	75,52%
Aragó	441,00 €	67,99%	82,82%
As túries	442,96 €	68,29%	83,18%
Illes Balears	429,20 €	66,17%	80,60%
Canàries	472,16 €	72,80%	88,67%
Cantàbria	426,01 €	65,68%	80,00%
Castella - la Manxa	372,76 €	57,47%	70,00%
Castella-Lleó	426,00 €	65,68%	80,00%
Catalunya	423,70 €	65,33%	79,57%
Extremadura	426,00 €	65,68%	80,00%
Galícia	399,38 €	61,58%	75,00%
Madrid	375,55 €	57,90%	70,52%
Múrcia	300,00 €	46,25%	56,34%
Navarra	648,60 €	100,00%	121,80%
País Basc	665,90 €	102,67%	125,05%
La Rioja	372,76 €	57,47%	70,00%
Comunitat Valenciana	385,18 €	59,39%	72,33%

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. Informe sobre rendes mínimes d'inserció (2015).

2. La cobertura de les rendes mínimes d'inserció

L'RMI es pot definir com una prestació econòmica concebuda perquè cap persona no es quedi sense atendre les necessitats bàsiques per viure, de manera que marca un nivell mínim de protecció social.

Ara bé, en relació amb els nivells de cobertura de les persones titulars, l'increment progressiu de població coberta es concentra en algunes comunitats

² L'import de la prestació bàsica mensual per a l'any 2016 és de 429,20 €.

³ L'SMI de 2015 és de 648,60 € el mes (Reial decret 1106/2014, de 26 de desembre, pel qual es fixa el salari mínim interprofesional per a l'any 2015). L'IPREM de 2015 és de 532,51 € el mes. Llei 36/2014, de 26 de desembre, de pressuposts generals de l'Estat per a l'any 2015.

autònomes; principalment, el País Basc (amb 36,71 titulars per cada mil habitants), seguit de Navarra (20,10 ‰) i Astúries (19,28 ‰). A les Illes Balears, la cobertura és del 2,80 ‰. D'altra banda, només cinc comunitats autònomes superen la ràtio de la taxa de cobertura de deu persones perceptores per cada mil habitants (País Basc, Navarra, Astúries, Cantàbria i Extremadura).

Segons el nombre de persones perceptores o membres dependents, l'índex de cobertura a les Balears és del 9,87 ‰, mentre que la mitjana estatal és del 16,90 ‰. I, una vegada més, Navarra i el País Basc registren la taxa de cobertura més elevada, amb un 68,93 ‰ i un 45,01 ‰, respectivament, mentre que Castella-la Manxa, Múrcia i Galícia són les comunitats autònomes amb la taxa de cobertura més baixa, amb un 5,94 ‰, un 8,91 ‰ i un 9,08 ‰, respectivament, fet que constata una gran dispersió entre els valors més alts i els més baixos de la taula, molt allunyats de la mitjana estatal.

QUADRE 3. Taxa de cobertura de la renda mínima d'inserció segons la comunitat autònoma (2015)

	Població (Padró 2015)	Titulars de prestació	Total de perceptors	Taxa de cobertura de titulars per cada 1.000 hab	Taxa cobertura de perceptors per cada 1.000 hab
Andalusia	8.399.043	51.656	141.487	6,15	16,85
Aragó	1.317.847	8.582	30.127	6,51	22,86
Astúries	1.051.229	20.263	44.781	19,28	42,60
Illes Balears	1.104.479	3.095	10.900	2,80	9,87
Canàries	2.100.306	12.136	24.284	5,78	11,56
Cantàbria	585.179	6.445	13.731	11,01	23,46
Castella - la Manxa	2.059.191	2.993	12.234	1,45	5,94
Castella-Lleó	2.472.052	15.351	37.529	6,21	15,18
Catalunya	7.508.106	29.537	75.100	3,93	10,00
Extremadura	1.092.997	11.023	28.660	10,09	26,22
Galícia	2.732.347	13.848	24.822	5,07	9,08
Madrid	6.436.996	29.865	103.265	4,64	16,04
Múrcia	1.467.288	4.820	13.068	3,28	8,91
Navarra	640.476	12.875	28.827	20,10	45,01
País Basc	2.189.257	80.378	150.906	36,71	68,93
La Rioja	317.053	2.950	2.950	9,30	-
Comunitat Valenciana	4.980.689	16.383	42.249	3,29	8,48
Total	46.454.535	322.200	784.920	6,94	16,90

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. Informe sobre rendes mínimes d'inserció (2015).

La despesa executada l'any 2015 es va situar en 10.215.450,06 € (vegeu el QUADRE 4), la qual cosa comporta una despesa mitjana de 3.300,63 € per persona titular. El País Basc (6.075,42 €), Catalunya (5.905,41 €) i Astúries (5.027,30 €) són les comunitats autònomes amb una despesa mitjana més elevada per titular de la prestació. Per contra, Andalusia i la Comunitat Valenciana registren una despesa per titular molt per sota de la mitjana del conjunt de l'Estat, les quals no arriben a 2.000 € per persona titular de la prestació de l'RMI. La diferència entre la despesa anual per titular més alta i la més baixa és de 4.350,32 €.

Les Illes Balears se situen en la vuitena posició del rànquing per comunitats autònomes (dues posicions més baixes de la que ocupa segons l'import de la prestació).

QUADRE 4. Despesa anual de la renda mínima d'inserció segons la comunitat autònoma (2015)

	Despesa anual executada	Despesa anual per titular de la prestació	Despesa anual per total de persones perceptores
Andalusia	89.111.728,95	1.725,10	629,82
Aragó	30.563.837,00	3.561,39	1.014,50
Astúries	101.868.211,20	5.027,30	2.274,81
Illes Balears	10.215.450,06	3.300,63	937,20
Canàries	39.456.888,48	3.251,23	1.624,81
Cantàbria	21.700.000,00	3.366,95	1.580,37
Castella - la Manxa	6.290.000,00	2.101,57	514,14
Castella-Lleó	72.970.000,00	4.753,44	1.944,36
Catalunya	174.427.998,29	5.905,41	2.322,61
Extremadura	33.477.086,00	3.037,02	1.168,08
Galícia	50.213.180,80	3.626,02	2.022,93
Madrid	121.470.000,00	4.067,30	1.176,29
Múrcia	10.509.452,09	2.180,38	804,21
Navarra	63.887.842,50	4.962,16	2.216,25
País Basc	488.330.000,00	6.075,42	3.235,99
La Rioja	8.850.000,00	3.000,00	3.000,00
Comunitat Valenciana	32.130.000,00	1.961,18	760,49
Total	1.355.471.675,37	3.575,52	1.514,16

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. Informe sobre rendes mínimes d'inserció (2015).

3. Evolució de la despesa

L'evolució de la despesa de l'RMI a les Illes Balears ha mantingut un creixement constant pràcticament des de l'entrada en vigor del nou decret. No obstant això, la repercussió més important en relació amb la despesa executada arriba els anys 2003 i 2004, quan se'n constata un augment significatiu. Realment, però, és a partir de l'any 2007 quan la despesa creix de manera molt considerable, una mitjana de prop del 23 % durant el període que va de l'any 2007 al 2011; i és, sobretot, durant els primers moments de la crisi quan augmenta de manera important —també en el conjunt d'Espanya—, fet que, a la vegada, suposa un increment de la taxa de cobertura. Com s'observa en el gràfic següent, l'any 2012 es produeix una caiguda del 8,86 % en relació amb l'any 2011. A partir de l'any 2013 les dades constaten un augment que acaba l'any 2016, quan es produeix un decreixement en valors relatius del -27,72 %, que coincideix amb la posada en marxa, el mes abril de 2016, de la renda social garantida⁴, destinada a cobrir les situacions de vulnerabilitat econòmica i les despeses bàsiques de les persones, famílies i altres nuclis de convivència que es trobin en situació de pobresa. A

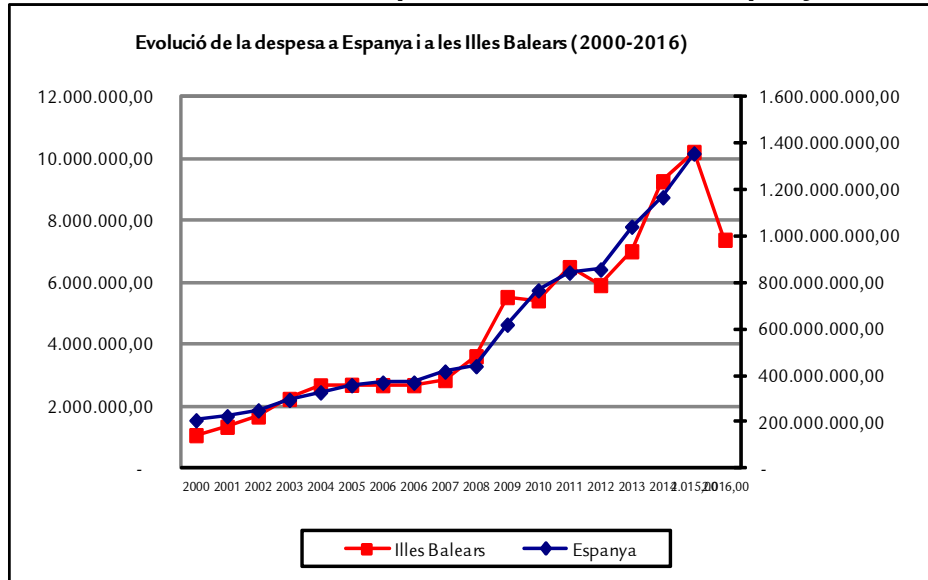
⁴ Vegeu l'"Informe sobre la renda social garantida, 2016."

diferència de l'RMI, la percepció de la renda social garantida no implica la participació en programes o activitats.

La despesa executada per a l'any 2016 en l'RMI és de 8.497.515,68 €. D'aquest total, els consells insulars han fet una aportació d'1.808.436,79 €, que provenen del Consell Insular de Mallorca.

GRÀFIC 1. Evolució de la despesa anual de l'RMI a Espanya i a les Illes Balears

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, i Conselleria de Serveis Socials i Cooperació (no es disposa de les dades de 2016 per al conjunt d'Espanya).

QUADRE 5. Despesa anual executada de la renda mínima d'inserció per illes

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total Illes Balears
2003	2.032.431,30 €	119.123,55 €	144.694,32 €	-	2.296.249,17 €
2004	2.374.419,59 €	235.121,81 €	144.143,14 €	-	2.753.684,54 €
2005	2.185.969,13 €	290.074,50 €	165.212,04 €	-	2.641.255,67 €
2006	2.005.002,35 €	433.527,67 €	195.464,84 €	-	2.633.994,86 €
2007	2.132.334,97 €	466.858,94 €	258.425,16 €	-	2.857.619,07 €
2008	2.745.392,89 €	589.995,85 €	287.958,72 €	-	3.623.347,46 €
2009	4.512.930,70 €	676.464,03 €	342.385,31 €	4.315,08 €	5.536.095,12 €
2010	4.895.240,41 €	287.598,45 €	238.816,54 €	7.046,44 €	5.428.701,84 €
2011	5.688.794,52 €	502.454,50 €	300.341,67 €	7.866,94 €	6.499.457,63 €
2012	5.196.986,76 €	480.119,00 €	241.366,42 €	5.216,25 €	5.923.688,43 €
2013	5.935.809,56 €	816.219,76 €	251.205,56 €	9.195,12 €	7.012.430,00 €
2014	7.852.262,65 €	1.106.226,19 €	296.929,30 €	12.567,31 €	9.267.985,45 €
2015	8.929.273,63 €	954.668,22 €	319.696,32 €	11.811,89 €	10.215.450,06 €
2016	7.395.133,46 €	840.426,06 €	248.324,36 €	13.631,80 €	8.497.515,68 €

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

En relació amb la variació interanual de la despesa executada per territoris durant l'any 2016, el decreixement es presenta de manera desigual quant a intensitat i asimetria. Eivissa i Mallorca, amb el -22,32 % i el -17,18 %, respectivament, són les illes que presenten creixements negatius més acusats al llarg del 2016, mentre que Menorca el presenta de manera més relaxada, amb un creixement negatiu del -11,97 %. Formentera presenta una situació a la inversa, amb un creixement positiu del 15,41 %.

La despesa executada a Eivissa va dels 319.696,32 € de l'any 2015 als 248.324,36 € del 2016, amb la qual cosa és l'illa que registra la baixada més gran. Mallorca passa dels 8.929.273,63 € del 2015 als 7.395.133,46 € del 2016, amb un decreixement més moderat. Els descens encara és menys acusat a Menorca, amb 114.242,16 € menys que l'any anterior, fet que, percentualment, suposa el -11,97 %. La part millor se l'enduu Formentera, que creix un 15,41 %.

QUADRE 6. Despesa anual en euros per titular i illa (2016)

Mallorca	3.279,44 p
Menorca	1.932,01 p
Eivissa	2.790,16 p
Formentera	1.135,98 p
Total Illes Balears	3.044,61 p

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

La despesa anual en euros per titular, segons la relació entre el nombre de persones titulars i la despesa executada per cada consell insular, també mostra disparitat entre illes. Així, la despesa anual mitjana per titular del conjunt de les Illes Balears és de 3.044,61 €, però mentre que Mallorca disposa de 3.279,44 € per titular, Formentera només disposa d'1.135,98 €.

4. Evolució i situació actual de les persones titulars de la renda mínima d'inserció⁵

L'any 1996 (any de creació del STC, l'actual RMI) s'esdevé una entrada important i ràpida de persones beneficiàries. Amb l'entrada en vigor de les noves bases reguladores⁶, es produeix un augment considerable de les prestacions durant

⁵ A les Illes Balears s'han presentat 1.441 sol·licituds de l'RMI i se n'han denegat 107. Així mateix, a Menorca, Eivissa i Formentera 153 persones s'han donat de baixa de la prestació de l'RMI, perquè s'han incorporat al mercat laboral.

⁶ El mes de juliol de 1997, entren en vigor les noves bases reguladores de l'RMI. Aquest canvi suposa que els perceptors de l'RMI tinguin dotze mesos de prestació (poden sol·licitar renovar la prestació mig any més i així disposen de divuit mesos), mentre que amb les bases antigues s'havia d'esperar mig any per tramitar la nova sol·licitud.

l'any 1998. Des d'aquest moment, el nombre de persones perceptores s'estabilitza fins a l'any 2001.

A partir de llavors, amb un mercat laboral molt favorable, hi torna a haver un creixement sostingut i constant. Finalment, a partir de l'any 2007, la tendència es manté a l'alça, com a conseqüència de la recessió econòmica actual. L'any 2009 és quan es registra l'augment més important en valors absoluts i relatius des del començament de la crisi. La tendència a l'alça canvia els anys 2012 i 2013, en què disminueix el nombre de titulars i es registra una xifra estable de prop de 2.200 persones titulars de la prestació de l'RMI, una estabilitat que s'acaba l'any 2014⁷, amb l'augment del 30,7 % de titulars de l'RMI, xifra que es manté estable l'any 2015, amb una lleugera tendència a l'alça del 5,2 %, que en valors absoluts comporta 3.095 persones titulars. Aquesta dada suposa el nombre més alt de persones perceptores de l'RMI de tota la sèrie històrica i, per tant, des de l'entrada en vigor del Decret 117/2001.

L'any 2016 es registren un total de 2.791 persones titulars; es produeix un decreixement del 10 % del nombre de titulars com a conseqüència de la posada en marxa de la renda social garantida el mes d'abril de 2016.

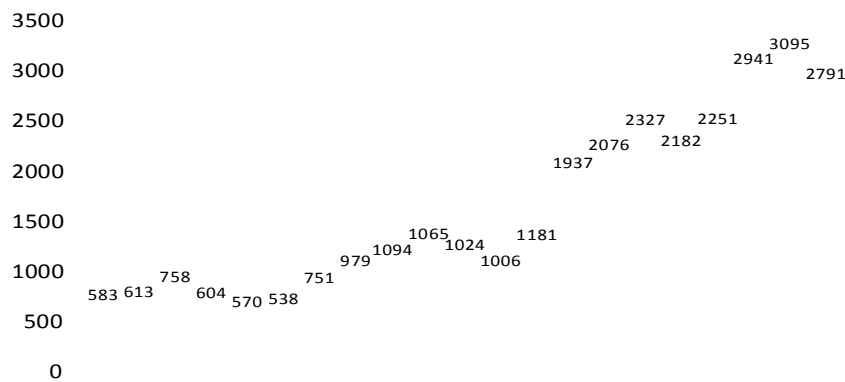
La situació de crisi econòmica dels darrers anys ha transformat els perfils de persones beneficiàries de rendes mínimes lligades a la inserció sociolaboral (RMI). La pràctica constata que hi ha persones que difícilment poden accedir en condicions normals al mercat laboral. Per cobrir les necessitats socials detectades, la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació, durant l'any 2016, ha impulsat la renda social garantida⁸, prestació econòmica de caràcter periòdic i assistencial que no està condicionada a l'obligació de participar en cap tipus d'activitat d'inserció laboral o social (de maig a octubre de 2016 se n'han presentat 2.104 sol·licituds). Aquest fet pot explicar el decreixement del nombre de titulars de l'RMI de l'any 2016.

⁷ Des dels serveis socials municipals, es fa una feina de contenció de les noves demandes i, en molts casos, també s'ha limitat el temps de la prestació, la qual cosa ha significat ajustar les persones titulars al pressupost disponible.

⁸ Per a més informació sobre la implantació de la renda social garantida a les Illes Balears, vegeu HORRACH, A. (2016): "La renda social garantida", dins *Revista d'Afers Socials*, núm.7. *Monogràfic sobre pobresa*, p. 67-70.

GRÀFIC 2. Persones titulars de la renda mínima d'inserció a les Illes Balears(1996-2016)

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

L'evolució del nombre de titulars és força diferent per illes. Mallorca i les Pitiüses presenten una evolució descendent entre els anys 2004 i 2007; en canvi, des del 2008 fins al 2015 s'hi produeix un increment molt considerable del nombre de persones titulars, només interromput els anys 2012 i 2013. L'any 2016 torna a canviar la tendència i es produeix un decreixement, però no a Formentera, on es duplica el nombre de persones titulars.

Menorca, per contra, registra forts creixements interanuals des del 2005 fins al 2009, i els tres anys posteriors (del 2010 al 2012) registra una tendència més estable en què el nombre de persones titulars oscil·la entre 251 i 259, per tornar a experimentar un augment a partir de l'any 2013. Aquest augment acaba l'any 2015, i l'any 2016 es registren 44 titulars menys que l'any anterior.

Durant l'any 2016, Mallorca decreix en 255 titulars, fet que suposa el 10,15 % menys que l'any 2015. A Menorca i a Eivissa també és produeix un decreixement, de 44 titulars a Menorca i d'11 a Eivissa, la qual cosa, en termes relatius, suposa un descens del 9,11 % i de l'11,00 %, respectivament. La tendència a la baixa no es manifesta a Formentera, on es registren 12 persones, el doble que l'any anterior.

QUADRE 7. Persones titulars de l'RMI per illes (2003-2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera (fins al 2009)	Formentera
2003	858	83	38	
2004	926	127	42	
2005	887	139	39	
2006	767	221	36	
2007	750	225	31	
2008	894	239	48	
2009	1.541	297	96	3
2010	1.714	251	105	6
2011	1.958	259	104	6
2012	1.840	252	87	3
2013	1.761	394	90	6
2014	2.313	520	102	6
2015	2.510	479	100	6
2016	2.255	435	89	12

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

5. Característiques de les persones titulars

5.1. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció per municipis i illes

A Mallorca, la distribució territorial de persones beneficiàries mostra una forta correlació amb la distribució de la població. El volum més gran d'expedients es concentra a Palma (50,24 %) i als municipis de més de 25.000 habitants: Lluçmajor, Inca i Calvià, que gestionen el 6,92 %, el 5,41 % i el 5,28 % dels expedients, respectivament. Sa Pobla gestiona el 2,44 % del total d'expedients. Manacor i Marratxí, tot i el volum important de població que tenen, només gestionen l'1,37 % i el 2,75 % dels expedients totals, respectivament. A l'altre costat hi ha els municipis amb el volum de gestió d'expedients més baix, com són Felanitx, Sant Joan, Porreres, Andratx i Santanyí.

D'altra banda, també cal fer referència als municipis mallorquins en què la gestió de l'RMI, històricament, és pràcticament nul·la: el perfil més nombrós respon a pobles petits de la serra de Tramuntana.

A Menorca, la major proporció de persones perceptores es produeix a Ciutadella i Maó, amb el 39,31 % i el 33,56 % de titulars, respectivament. També destaca la concentració al municipi des Castell (10,80 % sobre el total d'expedients).

A Eivissa, també és a la capital on es concentra el nombre més gran de persones beneficiàries titulars: el 75,28 % són a la ciutat d'Eivissa; en segon lloc hi ha Santa Eulària des Riu (16,85 %) i, després, Sant Josep de sa Talaia (4,49 %).

La taxa de cobertura mitjana (incidència per cada 1.000 habitants de 25 a 64 anys) per illes és la següent: Menorca, amb el 8,12 ‰, històricament és l'illa amb més cobertura per habitant; seguida de Mallorca, amb el 4,48 ‰; Formentera amb l'1,48 ‰ i, finalment, Eivissa amb el 0,96 ‰.

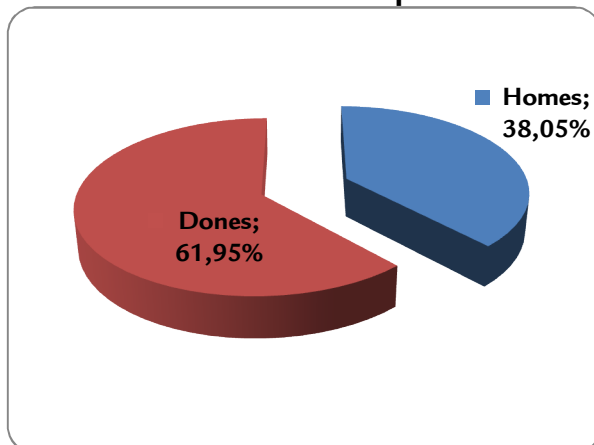
En conclusió, es pot afirmar que l'oferta del programa no arriba en les mateixes condicions als diferents municipis i que les probabilitats d'accedir a la prestació de l'RMI varia, no només segons la situació de necessitat del nucli familiar, sinó també pel fet de residir a una illa determinada i a un municipi o altre, la qual cosa comporta un tractament diferencial entre els ciutadans de les illes. Són tres les variables que condicionen el nombre de persones titulars: la població del municipi, la centralitat i la mateixa gestió de l'oferta.

5.2. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons el sexe

A les Illes Balears, la distribució de les persones titulars per sexe és la següent: el 61,95 % són dones, i el 38,05 %, homes. Per illes, Formentera és la que presenta el perfil més feminitzat, amb el 66,67 % de dones titulars de l'RMI, seguida de Mallorca i Eivissa, amb un perfil molt semblant, del 64,83 % i del 61,80 %, respectivament. Menorca és l'illa que presenta una distribució més equilibrada i, per primera vegada, un perfil masculinitzat, amb el 53,10 % d'homes sobre el total de persones titulars de l'RMI.

Partint de la premissa que els titulars de l'RMI representen el darrer esglaió social, les dades constaten que aquest esglaió té un rostre majoritàriament femení. Hi ha estudis que constaten que homes i dones pateixen la pobresa de manera diferent, amb causes i efectes específics. La trajectòria vital de les dones condueix a un major risc de patir situacions de vulnerabilitat, conseqüència d'una trajectòria vital condicionada a l'accés als recursos no només materials (ingressos) sinó també simbòlics (estatus) i relacionals (xarxes)⁹.

GRÀFIC 3. Distribució de les persones titulars de l'RMI per sexe (2016)

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

⁹ Així ho afirma el document "La pobreza en España desde una perspectiva de género" (Fundació FOESSA i Càritas, 2014)

5.3. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons el grup d'edat

L'edat és una altra variable que aporta el perfil de les persones beneficiàries. En el quadre següent s'observa que hi ha una alta incidència del perfil de mitjana edat: el 58,76 % de les persones beneficiàries tenen entre 35 i 54 anys. En els darrers anys, els grups d'edat entre 45 i 54 anys han guanyat pes respecte del conjunt de titulars, mentre que els de 30 a 34 anys n'han perdut. La crisi econòmica, certament, afecta la població més jove; però l'atur de llarga durada més les continuades reformes laborals i de subsidis d'atur han suposat, per a la població més gran de 54 anys (grup de població que suposa el 23,93 % sobre el total de titulars de l'RMI), un enduriment de la seva situació econòmica que, en molts casos, ha implicat accedir a la renda mínima d'inserció.

QUADRE 8. Distribució de les persones titulars de l'RMI per grup d'edat (2016)

	Dones	Homes	Total	% dones	% homes	% total
15-19	6	3	9	0,35%	0,28%	0,32%
20-24	56	13	69	3,24%	1,22%	2,47%
25-29	117	28	145	6,77%	2,64%	5,20%
30-34	188	72	260	10,87%	6,78%	9,32%
35-39	276	120	396	15,96%	11,30%	14,19%
40-44	280	166	446	16,19%	15,63%	15,98%
45-49	239	156	395	13,82%	14,69%	14,15%
50-54	229	174	403	13,24%	16,38%	14,44%
55-59	154	151	305	8,91%	14,22%	10,93%
60-64	144	140	284	8,33%	13,18%	10,18%
65 i més	40	39	79	2,31%	3,67%	2,83%
Total	1729	1062	2791	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

Menorca és l'illa que té la incidència més alta de persones titulars entre 35 i 54 anys, el 60,5 % sobre el total de titulars. A continuació hi ha Mallorca, amb un percentatge del 58,54 %, i finalment Formentera i Eivissa, amb el 58,33% i el 56,18%, respectivament. Aquí cal destacar que el col·lectiu de persones més grans de 54 anys a Eivissa representa el 32,58 % de les persones beneficiàries, mentre que la mitjana a les Illes Balears és del 23,93 %.

Des d'una perspectiva de gènere, el 59,22 % de les dones i el 58,00 % dels homes titulars tenen entre 35 i 54 anys. El perfil segons el sexe es comporta d'una manera diferent a la resta de franges d'edat; el percentatge d'homes titulars més grans de 54 anys és més elevat que els de les dones, amb el 31,07 % i el 19,55 %, respectivament, però el percentatge de dones és notablement superior al dels homes entre les persones titulars de 15 a 34 anys, amb el 21,23 % i el 10,92 %, respectivament. Respecte a les dones, s'observa un augment important a partir dels 30 anys, que precisament coincideix amb l'edat mitjana de maternitat, la qual, segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística, a les Illes Balears, l'any

2016, se situa en els 31,5 anys. Aquest augment es manté a l'alça fins als 44 anys; per tant, el percentatge més alt de dones titulars s'inicia amb la procreació i es consolida al llarg dels anys posteriors a la maternitat.

5.4. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons el nivell d'estudis

L'educació es considera un dels factors clau a l'hora de construir les trajectòries vitals i laborals dels individus, i és un element important en la superació d'èpoques de crisi. Una part important de les persones titulars de l'RMI no tenen els estudis primaris finalitzats i es poden considerar analfabetes funcionals (analfabetes i sense estudis); es tracta d'un percentatge del 31,42 %, és a dir, quasi un terç de les persones titulars de l'RMI.

Les persones titulars que tenen estudis primaris i l'ESO suposen el 56,93 %. Des que l'educació es considera una eina per a la lluita contra la pobresa, s'ha avançat favorablement en l'objectiu d'aconseguir una educació primària universal. Perquè la demanda creixent d'educació no generi una devaluació social dels títols adquirits i, per tant, modifiqui els nivells d'educació necessaris per a la inclusió social i laboral, cal entendre que la pobresa és un fenomen estructural i que l'educació és una eina més de lluita per afrontar-la.

Per illes, destaquen Formentera i Mallorca amb la presència més important de persones analfabetes i sense estudis: el 41,63 % de les persones titulars de l'RMI a Formentera i el 38,00 % de les persones titulars a Mallorca. D'altra banda, Formentera també destaca perquè és l'illa amb el percentatge més alt de persones amb estudis universitaris de diplomatura o llicenciatura: el 16,67 %. La segueixen Mallorca, amb el 5,41 %, i Menorca, amb el 4,60 %.

Pel que fa al nivell d'estudis obligatoris (ESO), Eivissa registra el percentatge més elevat: el 23,60 %, 5,72 punts percentuals més que la mitjana de les Balears.

Finalment, Menorca i les Pitiüses sobresurten pel fet de tenir més titulars de l'RMI amb estudis de formació professional.

QUADRE 9. Distribució de les persones titulars de l'RMI per nivell d'estudis (2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Analfabets	2,48%	2,76%	2,25%	8,33%	2,54%
Sense estudis	35,52%	14,02%	12,36%	33,33%	31,42%
Primer grau	35,61%	56,32%	44,94%	16,67%	39,05%
ESO	19,42%	8,74%	23,60%	16,67%	17,88%
Batxillerat	1,55%	7,36%	11,24%	0,00%	2,76%
FP de grau mitjà	0,00%	3,68%	5,62%	0,00%	0,75%
FP de grau superior	0,00%	2,53%	0,00%	8,33%	0,43%
Diplomatura	5,41%	1,15%	0,00%	16,67%	4,62%
Llicenciatura	0,00%	3,45%	0,00%	0,00%	0,54%
Doctorat	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

5.5. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons la procedència

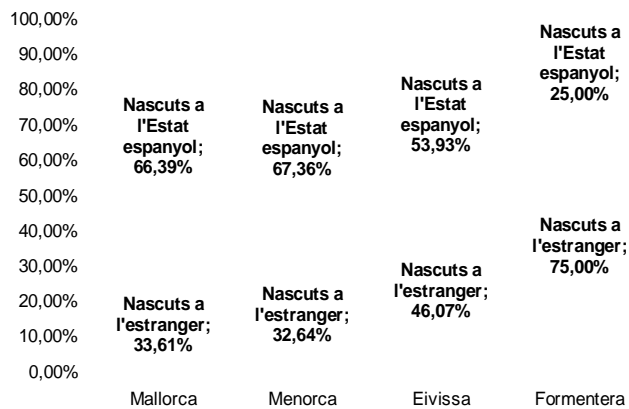
Pel que fa a la procedència dels titulars, l'arribada de persones originàries de països en vies de desenvolupament a les Illes Balears, sobretot a partir de l'any 2000, va suposar un canvi de perfil dels beneficiaris de l'RMI. L'any 2014, per primera vegada al llarg de la sèrie analitzada, hi ha més presència de persones nascudes a l'Estat espanyol que a l'estranger. Aquesta tendència es manté al llarg dels darrers anys i es reafirma amb més intensitat l'any 2016: el 65,96 % de les persones titulars de l'RMI són nascudes a Espanya.

Tot i que l'any 2016 el percentatge majoritari de persones titulars de l'RMI correspon a persones nascudes a l'Estat espanyol, la població estrangera és més usuària de l'RMI del que li pertocaria per pes poblacional. Aquest fet queda reflectit en les diferències per taxes. Per cada mil habitatats nascuts a l'Estat espanyol n'hi ha 2,1 que reben l'RMI, i aquesta taxa s'incrementa a 4,0 per mil entre els nascuts a l'estranger.

Pel que fa a les persones nascudes a l'estranger, la zona de procedència majoritària és el Magrib o Àfrica del Nord, amb un 31,3 %, seguida de l'Europa dels 27-28, (20,73 %), l'Amèrica del Sud (22,52 %) i, en quart lloc, l'Àfrica subsahariana (14,21 %).

GRÀFIC 4. Distribució de les persones titulars de l'RMI per procedència i illa (2016)

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

Tal com s'observa en el GRÀFIC 4, a Formentera el 75,00 % de les persones titulars de l'RMI són d'origen estranger; a Eivissa, el 46,07 %; a Mallorca, el 33,61 %, i a Menorca, el 32,64 %. El fet que, al llarg dels anys anteriors a la crisi, les persones no nascudes a les Illes Balears representessin un percentatge molt elevat de perceptors de l'RMI, donava a entendre que aquest sector de població era el que patia majoritàriament una situació d'exclusió social. Amb la crisi econòmica, s'ha invertit el perfil de persones titulars segons la procedència i, a partir del 2014, el col·lectiu de persones nascudes a l'Estat espanyol encapçala el nombre de titulars que han percebut l'RMI, encara que, tal com s'ha esmentat, la població estrangera és més usuària del que li pertocaria per pes poblacional.

5.6. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons el perfil de risc

L'anàlisi de diferents grups de població que, per la seva especial vulnerabilitat, es poden veure afectats per processos d'exclusió dona una idea més aproximada de les característiques personals i l'origen social de les persones beneficiàries¹⁰ de l'RMI.

Pel que fa a l'illa de Mallorca, només es disposa de dades relatives a persones immigrants extracomunitàries i famílies monoparentals. El 33,61 % de les persones titulars de la prestació són immigrants, seguides de les famílies monoparentals (29,70 %).

Amb la resta de perfils de risc, es pot afirmar que a Menorca el perfil majoritari és el de les persones que han esgotat la prestació d'atur (17,72 %), seguit de les famílies monoparentals (16,24 %) i el grup de persones que presenten altres perfils de risc com ara addiccions, salut mental o menors desinstitucionalitzats (35,02 %). A Eivissa el 31,46 % són persones immigrants, seguides de les persones

¹⁰ Una persona beneficiària de l'RMI pot estar en més d'un grup dels anomenats "perfil de risc".

que han esgotat la prestació d'atur (24,72 %) i de les famílies monoparentals (12,36 %). A Formentera els titulars són majoritàriament les persones immigrants (58,33 %), les famílies monoparentals (16,67 %) i les persones en situació de violència de gènere (16,67 %).

A mode de conclusió, es pot afirmar, que la població beneficiària de la prestació de l'RMI és heterogènia. De tota manera, destaquen les persones immigrants, les famílies monoparentals i els casos de naturalesa laboral, això són les persones que han esgotat la prestació d'atur. Tanmateix, el pes de cada ítem és diferent per a cada illa.

QUADRE 10. Distribució de les persones titulars de l'RMI per perfil de risc (2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Persones immigrants	33,61%	6,54%	31,46%	58,33%
Famílies monoparentals	29,71%	16,24%	12,36%	16,67%
Violència de gènere	0,00%	1,27%	2,25%	16,67%
Població gitana	0,00%	0,63%	7,87%	0,00%
Persones en exclusió social greu	0,00%	9,07%	12,36%	8,33%
Persones que han esgotat la prestació d'atur	0,00%	17,72%	24,72%	0,00%
Altres (addiccions, salut mental, menors desinstitucionalit	0,00%	35,02%	8,99%	0,00%
No ho sap / no contesta	36,67%	-	-	-
Sense perfil de risc significatiu	-	13,50%	-	-
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

5.7. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons l'estat civil

Pel que fa a l'estat civil, les persones fadrines (35,97 %) i les casades (22,32 %) són les més representades entre la població perceptora de l'RMI. Així mateix, l'estat civil de la població perceptora de l'RMI varia de manera important segons el sexe. Destaquen el pes dels homes fadrins, que suposa el 45,01 % del total dels homes perceptors, i el pes de les dones separades i divorciades, les quals representen el 45,69 % del total de dones perceptores. Pel que fa al pes poblacional, cal destacar que per cada mil dones separades de les Illes Balears n'hi ha 39,1 que perceben l'RMI, una taxa notablement superior a la dels homes, que és de 12,9 per mil, i als altres estats civils, que no superen el 2,1 per mil.

Per illes, Formentera i Mallorca registren el percentatge més alt de persones casades (41,67 % i 24,52 %, respectivament); Menorca, el de persones fadrines (51,26,92 %), i Eivissa presenta el percentatge més alt de persones separades i divorciades (33,71 %).

QUADRE 11. Distribució de les persones titulars de l'RMI per estat civil (2016)

	Dones	Homes	Total
Fadri/ina	30,42%	45,01%	35,97%
Casat/ada	18,51%	28,53%	22,32%
Vidu/Vídua	2,60%	1,22%	2,08%
Separat/ada	23,31%	10,73%	18,52%
Divorciat/ada	22,38%	12,52%	18,63%
Parelles de fet	0,17%	0,38%	0,25%
No especificat	2,60%	1,60%	2,22%
Total	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

5.8. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons la composició i la tipologia del nucli de convivència

Durant l'any 2016, la grandària mitjana de la llar entre les persones titulars de l'RMI és de 2,28 membres¹¹. Formentera té una mitjana de 2,50 membres per unitat de convivència; Mallorca, amb 2,39 membres per nucli de convivència, ocupa la segona posició, i finalment se situen Menorca i Eivissa, amb 1,86 i 1,53 membres per llar, respectivament. S'ha de destacar que, durant els anys de crisi econòmica, la mitjana de membres va anar creixent respecte d'anys anteriors —sobretot a Mallorca—, quan pràcticament just s'arribava a dos membres per llar, la qual cosa fa suposar que, en època de crisi, les llars formades per més de dos membres (un adult amb fills menors a càrrec, o una parella amb fills) experimenten un increment de la pobresa. Cal afegir que l'any 2015 es frenà la tendència a l'alça de la mitjana de membres per llar, la tendència a la baixa continua l'any 2016 i afecta totes les illes.

Segons el quadre següent, destaca la presència de les llars d'una sola persona beneficiària, sobretot a Eivissa i Menorca, el 70,8 % i el 55,4 %, respectivament, durant el 2016. Al conjunt de les Balears, les llars amb una sola persona estan sobrerrepresentades en relació amb el pes demogràfic corresponent, fet que confirma el major risc de pobresa de les persones que viuen soles¹².

Les llars de dues persones beneficiàries representen el 21,4 % sobre el total. En aquest cas, es produeix una infrarepresentació amb relació al pes poblacional corresponent; segons l'Enquesta contínua de llars (ECL) de 2016, el 31,40 % de les llars de les Balears estan constituïdes per dues persones. Finalment, cal remarcar la presència dels nuclis de convivència amb tres persones beneficiàries de l'RMI (el 16,05 %).

¹¹ Les dades coincideixen amb les de l'Enquesta contínua de llars (ECL) de 2016, en què s'estima que la grandària mitjana de les llars de les Balears és de 2,47 membres.

¹² Segons l'Enquesta contínua de llars (ECL) de 2016, a les Balears, el percentatge de llars formades per una sola persona representa el 23,87 % del total.

QUADRE 12. Distribució de les persones titulars de l'RMI per composició del nucli de convivència (2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
1 beneficiari	37,92%	55,40%	70,79%	33,33%	41,67%
2 beneficiaris	22,31%	18,62%	15,73%	16,67%	21,50%
3 beneficiaris	16,63%	14,71%	6,74%	25,00%	16,05%
4 beneficiaris	13,13%	7,82%	4,49%	16,67%	12,04%
5 beneficiaris	5,85%	2,76%	1,12%	8,33%	5,23%
6 i més beneficiaris	4,17%	0,69%	1,12%	0,00%	3,51%
No especificat	-	-	-	-	-
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

Pel que fa a la tipologia de la llar, destaca el fet que el 35,54 % de les llars de les Illes Balears que perceben l'RMI són unipersonals; respecte a l'any 2015, se'n percep una tendència a l'alça (l'any 2016, el 55,30 % d'aquestes llars són constituïdes per homes). El 28,81 % de les llars són monoparentals i, d'aquestes, el 92,78 % són encapçalades per una dona. Per tant, la composició de les llars influeix en la vulnerabilitat de les persones, i la solteria i la monoparentalitat ajuden a agreujar situacions de pobresa.

Per illes, el tipus de llar monoparental és més freqüent a Mallorca, amb el 29,71 % de la població beneficiària de l'RMI.

En relació amb altres tipologies, el 22,00 % de les llars són biparentals —de dues persones adultes amb fills.

En comparació amb l'Enquesta contínua de llars (ECL) de 2016, que analitza la tipologia de les llars a totes les comunitats autònomes, a les Illes Balears, entre les persones titulars de l'RMI, destaquen la sobrerrepresentació de la monoparentalitat, per sobre dels 18 punts percentuals, i la infrarepresentació de les parelles sense fills, per sota dels 17 punts percentuals. Es continua constatant més risc de pobresa entre les famílies formades per un o més fills menors que conviuen o depenen econòmicament d'una sola persona, i menys entre les parelles sense fills.

QUADRE 13. Distribució de les persones titulars de l'RMI per tipologia de la llar (2016)

	Dones	Homes	total
Unipersonal	442	547	989
Monoparental	746	58	804
Biparental	341	275	616
Parella sense fills	82	64	146
Altres	118	118	236
No especificat	-	-	-
Total	1.729	1.062	2.791

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

5.9. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons el règim de tinença de l'habitatge

L'habitatge es considera un recurs bàsic i primordial a l'hora d'analitzar i valorar les situacions de necessitat i la integració social de les persones. En aquests moments, la problemàtica de l'habitatge s'ha convertit en un tema central per a les famílies, el qual té la cara més dramàtica en els processos de desnonament que responen a dos processos diferents: la gentrificació i la construcció social de la pobresa. Les dades mostren que el règim de tinença de l'habitatge que més predomina entre les persones titulars de l'RMI és el de lloguer (el 54,53 % en el conjunt de les Balears), seguit de l'habitatge cedit (12,22 %) i el rellogat o compartit (10,68 %); l'habitatge en propietat (el 12,65 %) és gairebé una excepció si es compara amb la mitjana de les Illes Balears¹³. Per illes, destaca Mallorca, per sobre de la resta, amb el percentatge més alt d'habitatges llogats (56,59 %) i el percentatge més alt d'habitatges en propietat (13,75 %). Eivissa destaca per sobre de la resta d'illes en el volum d'habitatges compartits o rellogats, que és del 43,82 %, i Formentera destaca en el volum d'habitatges cedits o facilitats, amb el 25,00 %.

¹³ Segons l'Enquesta de condicions de vida de 2016 (ECV), a les Balears, el percentatge de llars que tenen l'habitatge en propietat és del 66,9 %.

QUADRE 14. Distribució de les persones titulars de l'RMI per règim de tinença de l'habitatge (2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
No determinat	4,57%	0,00%	0,00%	0,00%	3,69%
Cedit-facilitat	12,11%	13,79%	5,62%	25,00%	12,22%
Llogat	56,59%	48,97%	31,46%	41,67%	54,53%
Rellogat/compartit	9,00%	15,17%	31,46%	8,33%	10,68%
Propi en pagament	9,80%	4,83%	5,62%	0,00%	8,85%
Propi pagat	3,95%	2,53%	5,62%	8,33%	3,80%
Compartit	0,00%	0,00%	12,36%	0,00%	0,39%
Altres	0,00%	8,74%	6,74%	8,33%	1,61%
Ocupat il·legalment	1,55%	2,53%	1,12%	8,33%	1,72%
No aplicable	2,22%	3,45%	0,00%	0,00%	2,33%
NS/NC	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,18%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

D'altra banda, la informació relativa al tipus d'habitatge revela que el 72,30 % de les persones titulars de l'RMI viuen en pisos o apartaments, seguit del 15,37 % que viuen en habitatges unifamiliars. Per illes, destaca que el 7,13 % de les persones titulars de l'RMI a Menorca i el 7,05 % a Mallorca viuen en habitatges col·lectius, el 2,17 % de les persones titulars a Mallorca no tenen habitatge i el 4,49 % de les persones titulars de l'RMI a Eivissa viuen en una barraca o casa prefabricada.

QUADRE 15. Distribució de les persones titulars de l'RMI per tipus d'habitatge (2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Pis, apartament	71,26%	75,86%	84,27%	50,00%	72,30%
Habitatge unifamiliar	16,72%	10,11%	3,37%	41,67%	15,37%
Habitatge col·lectiu (Residència, habitatge tutelat)	7,05%	7,13%	3,37%	0,00%	6,92%
Pensió	0,40%	0,23%	0,00%	0,00%	0,36%
Barraca, casa prefabricada	0,67%	1,15%	4,49%	0,00%	0,86%
Tenda de campanya, caravana	0,09%	0,46%	3,37%	0,00%	0,25%
Altres	1,51%	3,22%	1,12%	8,33%	1,79%
NS/NC	0,13%	0,00%	0,00%	0,00%	0,11%
Sense habitatge	2,17%	1,84%	0,00%	0,00%	2,04%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

5.10. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons la relació amb l'activitat econòmica

Les possibilitats d'accedir i participar plenament en el mercat de treball constitueixen un dels factors principals per a la inclusió social i el desenvolupament de les persones. Així doncs, i tenint en compte les característiques del programa de renda mínima, hem de pensar que la població beneficiària de la prestació és la que ocupa les posicions més desavantajades en el mercat de treball (més grau d'eventualitat i temporalitat en el lloc de feina, més

precarietat laboral, més períodes d'atur i més desqualificació) i la que, en conseqüència, es trobarà en una situació de més vulnerabilitat i exclusió laboral.

De les persones beneficiàries de l'RMI, per quart any consecutiu, destaquen les que provenen de l'atur i que han esgotat la prestació o bé el subsidi d'atur. Així, per tant, el 71,87 % de les persones titulars de l'RMI són persones aturades que han treballat abans. Destaca Menorca, amb el percentatge més elevat d'aquest col·lectiu, el 81,15 %, seguida de Mallorca, amb el 70,82 %. A Formentera el gruix de les persones titulars es reparteix a parts iguals entre les que cerquen la primera feina i les que treballen en iniciatives socials d'ocupació, amb el 25,00 % respectivament. Eivissa destaca per ser l'illa amb el percentatge més elevat de persones titulars que treballen en una activitat no regularitzada, el 14,61 %.

QUADRE 16. Distribució de les persones titulars de l'RMI segons la relació amb l'activitat econòmica (2016)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
No determinada	6,30%	0,00%	0,00%	0,00%	5,09%
Treball amb contracte	1,37%	0,69%	2,25%	0,00%	1,29%
Treball sense contracte	0,00%	0,69%	0,00%	8,33%	0,14%
Activitat per compte propi	0,22%	6,44%	2,25%	0,00%	1,25%
Activitat no regularitzada (sense contracte i sense SS)	0,00%	3,91%	14,61%	8,33%	1,11%
Venda ambulants	0,00%	1,61%	4,49%	0,00%	0,39%
Iniciatives socials d'ocupació	0,00%	0,00%	4,49%	25,00%	0,25%
Taller ocupacional (Càritas)	0,00%	0,00%	3,37%	0,00%	0,11%
En atur cercant la 1a feina	5,23%	5,52%	5,62%	25,00%	5,37%
En atur havent treballat abans	70,82%	81,15%	58,43%	33,33%	71,87%
Altres	15,96%	0,00%	4,49%	0,00%	13,04%
NS/NC	0,09%	0,00%	0,00%	0,00%	0,07%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

D'altra banda, segons les dades proporcionades pels consells insulars, només el 4,55 % de les persones titulars de l'RMI tenen feina. D'aquestes persones, l'1,29 % fan feina amb contracte, el 0,14 % no tenen contracte, l'1,25 % fan feina per compte propi, l'1,11 % treballen en una activitat no regularitzada i el 0,39 % es dediquen a la venda ambulants. Al mateix temps, el 0,25 % de les persones titulars de l'RMI treballen en iniciatives socials d'ocupació, i el 0,11 %, en tallers ocupacionals.

Així mateix, es disposa d'informació sobre altres recursos o ingressos econòmics que perceben els membres de la unitat de convivència (excepte de Mallorca). De les dades proporcionades pels consells insulars, es pot afirmar que el 21,12 % de les unitats de convivència a les quals s'ingressa l'RMI també perceben ajuts dels serveis socials municipals.

5.11. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons el procés d'inserció

Els convenis d'inserció o inclusió social, segons el Decret 117/2001, es duen a terme mitjançant convocatòries d'ajudes del Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) i són projectes que executen processos d'ajuda individual, personalitzada i integral; a través de l'acompanyament, la persona construeix un projecte professional que integra les necessitats personals amb les exigències socials, amb la finalitat d'integrar-se en el mercat laboral de manera regular.

Aquests convenis es concreten en els programes d'inserció social o els itineraris d'inserció sociolaboral entre el SOIB i els consells insulars. Els programes d'inserció laboral es duen a terme a través dels serveis d'orientació i acompanyament a la inserció laboral. Al llarg del 2016, els serveis del SOIB varen atendre 1.813 persones beneficiàries de l'RMI, el 63,4 % de les quals eren dones, i el 36,6 % restant, homes. Segons el grup d'edat, el 81,0 % eren persones de 25 a 54 anys. Així mateix, el 35,5 % de les persones beneficiàries duien més de dotze mesos a l'atur.

Les persones demandants de feina que han estat beneficiàries de l'RMI durant l'any 2016 presenten la distribució següent¹⁴ segons el tipus de programa:

- 892 persones han iniciat serveis d'orientació i informació professional.
- S'han formalitzat 174 contractes.
- 526 persones s'han derivat a ofertes de feina.
- 179 persones han iniciat formació d'oferta.
- 0 persones s'han incorporat a ET/CO/TO.
- 5 persones han iniciat el servei d'autoocupació.

5.12. Les persones titulars de la renda mínima d'inserció segons l'estat de salut

Una darrera qüestió és la relacionada amb l'estat de salut de les persones titulars de l'RMI com a informació complementària a la situació de necessitat de l'individu o la unitat de convivència.

Tot i que no es tenen dades del conjunt de Mallorca, pel que fa a Menorca, Eivissa i Formentera sí que hi ha informació bastant homogènia. No obstant això, la informació que es té de Menorca presenta algunes diferències, atès que, per a alguns perceptors, les dades fan referència a més d'un factor i s'hi ha afegit l'ítem "sense problemes per destacar", no inclòs en les taules d'Eivissa i Formentera. Amb la finalitat d'unificar dades, els percentatges només fan referència a persones titulars de l'RMI que presenten problemes de salut greus.

¹⁴ Segons dades facilitades pel SOIB.

La manca de salut és un factor clau, atès que, si bé és cert que les persones estan cobertes per la part assistencial, no ho estan per la part laboral; això es deu al fet que moltes, tal com s'ha vist en l'apartat anterior, no tenen un contracte laboral que els permeti sol·licitar la incapacitat laboral transitòria. En general, tampoc no tenen dret a la pensió no contributiva d'invalidesa, perquè no pateixen una discapacitat prou elevada. És per aquests motius que el problema de salut és el que els motiva a sol·licitar una renda mínima d'inserció. A Menorca, la problemàtica de salut més estesa és la referent a les addiccions, el 18,87 % de les persones titulars de l'RMI en pateixen, i a Formentera i Eivissa els problemes de depressió o ansietat són els majoritaris, amb el 41,67 % i el 40,45 % respectivament.

QUADRE 17. Distribució segons l'estat de salut (2016)

	Menorca	Eivissa	Formentera
Valoració de discapacitat > 33%	16,98%	3,37%	8,33%
Malaltia mental amb valoració de discapacitat	2,83%	2,25%	0,00%
Malaltia mental sense valoració de discapacitat	6,60%	2,25%	8,33%
Incapacitat laboral	23,11%	0,00%	16,67%
Depressió i ansietat	14,15%	40,45%	41,67%
Addiccions	18,87%	7,87%	8,33%
Malalties cròniques (malalties respiratòries, malalties cardiovasculars, trastorns immunològics...)	4,72%	14,61%	0,00%
Malalties infeccioses i parasitàries	0,47%	3,37%	0,00%
Final d'embaràs o maternitat recent	3,77%	0,00%	0,00%
Altres	8,49%	25,84%	16,67%
Total	45,01%	100,00%	100,00%
Sense problemes a destacar	54,99%		

Font: memòries dels diferents consells insulars i elaboració pròpia.

Annex: persones titulars de l'RMI segons el municipi de residència

Informació per municipis sobre les persones titulars de l'RMI¹⁵

Municipi de residència	2016	%	25-64 a	Incidència * 1.000 hab.
Alaior	37	8,51%	5.145	7,19
Castell (Es)	47	10,80%	4.472	10,51
Ciutadella de Menorca	171	39,31%	16.748	10,21
Ferreries	2	0,46%	2.724	0,73
Maó	146	33,56%	16.342	8,93
Mercadal (Es)	8	1,84%	3.051	2,62
Migjorn Gran (Es)	0	0,00%	809	0,00
Sant Lluís	24	5,52%	4.233	5,67
Total	435	100,00%	53.524	8,13
Municipi de residència	2016	%	25-64 a	Incidència * 1.000 hab.
Eivissa	67	75,28%	32.216	2,08
Santa Eulària des Riu	15	16,85%	23.208	0,65
Sant Josep de sa Talaia	4	4,49%	17.138	0,23
Sant Joan de Labritja	1	1,12%	3.651	0,27
Sant Antoni de Portmany	2	2,25%	15.669	0,13
Total	89	100,00%	91.882	0,97
Municipi de residència	2015	%	25-64 a	Incidència * 1.000 hab.
Formentera	12	100,00%	8.076	1,49

¹⁵ La gestió de l'RMI pot influir en l'índex d'incidència o la taxa de cobertura de les distintes illes i els municipis. Bàsicament, les variables que més hi influeixen són el temps màxim de prestació i la limitació del pressupost.

Municipi de residència	2016	%	25-64 a	Incidència * 1.000 hab.
Alaró	13	0,58%	3.021	4,30
Alcúdia	47	2,08%	11.767	3,99
Algaida	25	1,11%	3.122	8,01
Andratx	10	0,44%	6.545	1,53
Ariany	1	0,04%	429	2,33
Artà	11	0,49%	4.118	2,67
Banyalbufar	3	0,13%	297	10,10
Binissalem	25	1,11%	4.448	5,62
Búger	1	0,04%	573	1,75
Bunyola	13	0,58%	3.681	3,53
Calvià	119	5,28%	30.367	3,92
Campanet	10	0,44%	1.364	7,33
Campos	19	0,84%	5.844	3,25
Capdepera	31	1,37%	7.111	4,36
Consell	16	0,71%	2.183	7,33
Costitx	6	0,27%	704	8,52
Deià	2	0,09%	398	5,03
Escorca	0	0,00%	155	0,00
Esporles	3	0,13%	2.864	1,05
Estellencs	1	0,04%	180	5,56
Felanitx	1	0,04%	9.585	0,10
Fornalutx	2	0,09%	372	5,38
Inca	122	5,41%	17.544	6,95
Lloret de Vistalegre	7	0,31%	715	9,79
Lloseta	35	1,55%	3.249	10,77
Llubí	17	0,75%	1.134	14,99
Llucmajor	156	6,92%	21.074	7,40
Manacor	31	1,37%	22.570	1,37
Mancor de la Vall	8	0,35%	780	10,26
Maria de la Salut	9	0,40%	1.081	8,33
Marratxí	62	2,75%	21.015	2,95
Montuïri	13	0,58%	1.500	8,67
Muro	9	0,40%	3.629	2,48
Palma	1.133	50,24%	238.314	4,75
Petra	14	0,62%	1.425	9,82
Pollença	17	0,75%	9.090	1,87
Porreres	7	0,31%	2.726	2,57
Puigpunyent	5	0,22%	1.153	4,34
Sa Pobla	55	2,44%	6.821	8,06
Sant Joan	4	0,18%	997	4,01
Sant Llorenç	24	1,06%	4.699	5,11
Santa Eugènia	4	0,18%	928	4,31
Santa Margalida	45	2,00%	6.879	6,54
Santa Maria del Camí	15	0,67%	3.813	3,93
Santanyí	10	0,44%	6.581	1,52
Selva	6	0,27%	2.201	2,73
Sencelles	16	0,71%	1.774	9,02
Ses Salines	8	0,35%	2.900	2,76
Sineu	14	0,62%	1.969	7,11
Sóller	11	0,49%	8.018	1,37
Son Servera	17	0,75%	6.695	2,54
Valldemossa	1	0,04%	1.164	0,86
Vilafranca de Bonany	20	0,89%	1.577	12,68
N/C	1	0,04%		
Total	2.255	100,00%	503.143	4,48